

Ajankohtaista Kansa-hankkeesta ja sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelyn yhdenmukaistaminen käyttöoikeuksilla

Sosiaalihuollon Kanta-palveluihin valmistautuminen – lainsäädäntöä, tukea ja ohjausta sote-toimijoille

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kansa-hanke

- Sosiaalihuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen ja määrämuotoisen kirjaamisen toimeenpanohanke (Kansa-hanke)
  - [Hankesuunnitelma 2016-2020](#)
- THL vastaa hankkeen toteuttamisesta tiiviissä yhteistyössä Kelan kanssa
- Hankkeen aikana
  - Sosiaalipalveluissa siirrytään määrämuotoiseen kirjaamiseen ja otetaan käyttöön valtakunnalliset asiakirjarakenteet
  - Sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto otetaan käyttöön julkisessa ja yksityisessä sosiaalihuollossa
  - Omakanta laajenee sosiaalihuoltoon

Kansa-hanke vs. Kansa-koulu-hanke?

Yleistä huomioitavaa sosiaalihuollon Kanta-palveluiden toteuttamisesta

- Palvelut toteutetaan osaksi olemassa olevaa Kanta-arkkitehtuuria
  - Kehittäminen on sidoksissa terveydenhuollon tuotantoympäristön kehittämiseen
- Palvelut toteutetaan I-IV päävaiheessa
  - I-vaiheen toiminnallisuus on vahvistettu ja etenee suunnitellusti
  - Pakollisen II-vaiheen määrittelytyö on käynnissä ja sisältää useita lakiriippuvaisia toiminnallisuuksia
  - II-vaiheen toteutuksessa pyritään huomioimaan sote-uudistuksen ja valinnanvapauden toteuttamisen tuki
- Sote-yhteiset palvelut
  - Ei toteuteta Kansa-hankkeessa

Kansa-hankkeen eteneminen 2017-2019

Määrämuotoinen kirjaaminen

- Määrämuotoisen kirjaamisen tuki toteutetaan Kansa-koulu-hankkeen avulla sen voimassaoloajan
- Kanta-verkkokoulu ja toimintamallikoulutukset tukevat vuodesta 2018 alkaen
- Tuen tarvetta seurataan ja kehitetään jatkuvasti

Valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut

- Organisaatioille tarjotaan liittymisen tukea OPERin kautta
- Kela tukee järjestelmien Kanta-liittymiseen valmistautumisessa
- Kanta-käyttöönoton käsikirjaa täydennetään
- Organisaatioiden liittymisen tukikokoukset suunnitellaan 2017 ja käynnistetään 2018

Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston pilotoijat

- THL on myöntänyt valtionavustusta 4:lle pilottihankkeelle
  - Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tiede- ja tutkimuskeskus / Tieto oyj / SosKanta
  - Turun kaupunki ja Tieto oyj / TURKKA
  - Vaasan kaupunki ja Abilita / VALAS
  - Ensi- ja turvakotien liitto ja Sofia CRM / ETKL:n tiedot Kantaan
- Muita toimijoita ei oteta mukaan Kanta-palvelujen pilotoijiksi mutta muidenkin on mahdollista saada valtionavustusta käyttöönottoprojektiinsa

Palvelujen käyttöönoton vaiheistus

I vaihe:

PDF- tallennus ja tiedon saatavuus rekisterinpitäjän omaan käyttöön

II vaihe:

Tiedon saatavuus rekisterien välillä ja Omakannan käyttöönotto

III vaihe:

Asiakirjojen rakenteinen tallentaminen ja Omakannan toiminnallisuuksien laajennus

IV vaihe:

Toimijoiden välinen yhteistyö ja raportointi

Palvelujen käyttöönoton aikataulut

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

I vaihe määrittely ja toteutus: PDF- tallennus ja tiedon saatavuus rekisterinpitäjän omaan käyttöön

→ käyttöönotto

II vaihe määrittely ja toteutus: Tiedon saatavuus rekisterien välillä ja Omakannan käyttöönotto

→ Arvioitu käyttöönotto

III vaihe määrittely ja toteutus: Asiakirjojen rakenteinen tallentaminen ja Omakannan toiminnallisuuksien laajennus

→

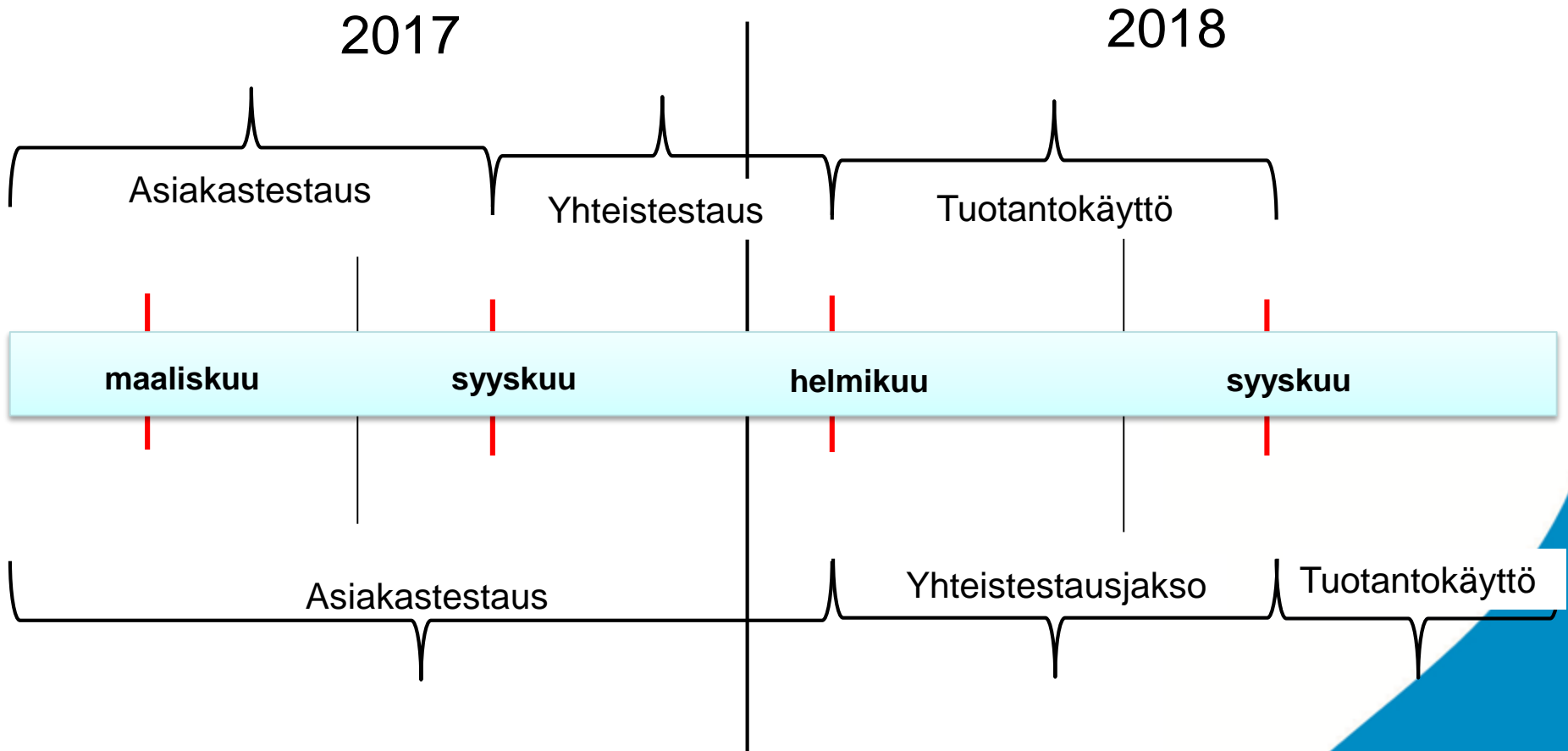
IV vaihe määrittely ja toteutus: Toimijoiden välinen yhteistyö ja raportointi

→

Huom. Vain I-vaiheen aikataulu ja toiminnallisuus tiedetään varmuudella, muiden aiheiden toiminnallisuus ja aikataulu määräytyy asiakastietolain ja sote-uudistuksen mukana tulevien vaatimusten mukaisesti.

Pilottien aikataulu, järjestelmäkehityksen näkökulma

Muiden aikataulu, järjestelmäkehityksen näkökulma

Valmistautuminen käyttöönottoihin

- Käyttöönottoihin valmistautumisen tueksi järjestetään organisaatioille suunnattuja toimintamallikoulutuksia 2018 vuodesta lähtien
  - Suunnitteilla myös organisaatioiden kyselytunnit
- Kanta-verkkokoulua laajennetaan sosiaalihuollon näkökulmasta vuoden 2018 aikana
- Muut kuin pilottiorganisaatiot voivat liittyä 2018 syksystä alkaen
  - Käyttöönottoprojektin suunnittelu ja aloitus syksyllä 2017
  - Liittymisvalmistelujen tekeminen keväällä/kesällä 2018
  - HUOM. Tietojärjestelmän kehitysprosessi vaatii pidemmän ajan kuin organisaation valmistautuminen
  - Organisaatioiden isoin haaste on sisäistää uudet toimintatavat!

Määräys käyttöoikeuksien määrittelyn perusteista sosiaalihuollon asiakastietoihin

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Käytönvalvonnan kokonaisuus

Lakiperuste

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaa määräykset niistä **perusteista**, joiden mukaisesti sosiaalihuollon palvelunantajan on määriteltävä käyttöoikeudet sosiaalihuollon **asiakastietoihin**. (254/2015, 23 §)
- Asiakasasiakirjalaissa tarkennetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden on määriteltävä ammatillisen henkilöstön käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin **palvelutehtävittäin**. Määrittelyssä on otettava huomioon kunkin henkilön **työtehtävät** (254/2015, 23 §).

Määräyksen soveltamisala

- Määräystä sovelletaan sosiaalihuoltoon tai sosiaalipalveluja järjestäviin, tuottaviin tai toteuttaviin viranomaisiin sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitettuihin palvelujen tuottajiin ja toteuttajiin.
- Määräys koskee sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain (254/2015) 23 §:ssä säädettyä sosiaalihuollon palvelunantajan palveluksessa toimivan, sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillisen henkilöstön käyttöoikeuksien määrittelyä **sähköisesti** talletettuihin sosiaalihuollon asiakastietoihin.

Yleistä

- Käyttöoikeuksilla rajoitetaan sitä, että työntekijät pääsevät käsittelemään ainoastaan niitä asiakastietoja, jotka liittyvät sisällöllisesti kullekin osoitettuihin työtehtäviin.
- Työntekijän käyttöoikeudet eivät saa olla laajemmat kuin mitä henkilön työtehtävät ja niihin perustuva käyttäjärooli tai -roolit edellyttävät.
- Henkilön työtehtävien muuttuessa myös hänen käyttöoikeutensa tulee muuttua uusien työtehtävien mukaisiksi.
- Käyttöoikeus tietoihin ei korvaa moniammattillisen yhteistyön tarvetta eikä saa rajoittaa sen tekemistä.
- Jokainen asiakastietojen käsittely edellyttää myös ammattilaisen harkintaa.

Tiedot, joihin käyttäjäroolit perustuvat

- Käyttöoikeuksien määrittelyä varten kuvataan käyttäjärooleja, jotka perustuvat henkilöstön työtehtäviin. Käyttäjäroolien kuvauksen **tulee pohjautua** Koodistopalvelussa julkaistuihin luokituksiin
  - 1) Sosiaalihuolto – Palvelutehtävä 2016 (THL:n määräys 1/2016) ja
  - 2) Sosiaalihuolto – Sosiaalipalvelut (2016).
- Kuvauksissa hyödynnetään **tarvittaessa myös** Koodistopalvelussa julkaistuja luokituksia
  - 3) Sosiaalihuolto – Sosiaalihuollon palveluprosessi (päivitettävänä) ja
  - 4) Sosiaalihuolto – Asiakasasiakirjatyyppi.
- Käyttöoikeudet sidotaan käyttäjärooleihin. Työntekijällä voi työtehtäviensä perusteella olla **yksi tai useita käyttäjärooleja.**

Käyttäjäroolien muodostaminen

- Lähtökohtaisesti työntekijällä on käyttöoikeus työtehtävien kannalta välttämättömiin asiakastietoihin siinä palvelutehtävässä (pt), johon hänen työtehtävänsä kohdistuvat. Tarvittaessa käyttöoikeus laajennetaan niihin muissa palvelutehtävissä syntyneisiin asiakastietoihin, joita työntekijä **säännönmukaisesti tarvitsee työnsä suorittamiseksi.**
- Silloin kun työn suorittaminen ei edellytä kaikkien palvelutehtävään liittyvien asiakastietojen käsittelyä, käyttöoikeus rajoitetaan
  - 1) osaan palvelutehtävässä annettavista sosiaalipalveluista (sp),
  - 2) tiettyihin palveluprosesseihin(pp) tai
  - 3) tiettyihin palvelutehtävässä laadittaviin asiakasasiakirjoihin (ak).

Käyttäjäroolien yksityiskohtaiset perusteet

- Määritelty 20 yksityiskohtaista perustetta
- Pohjautuvat yleisiin perusteisiin (pt, sp, pp, ak) ja niihin tarvittaviin laajennuksiin ja supistuksiin.
- Esimerkki:

Sosiaalipäivystys

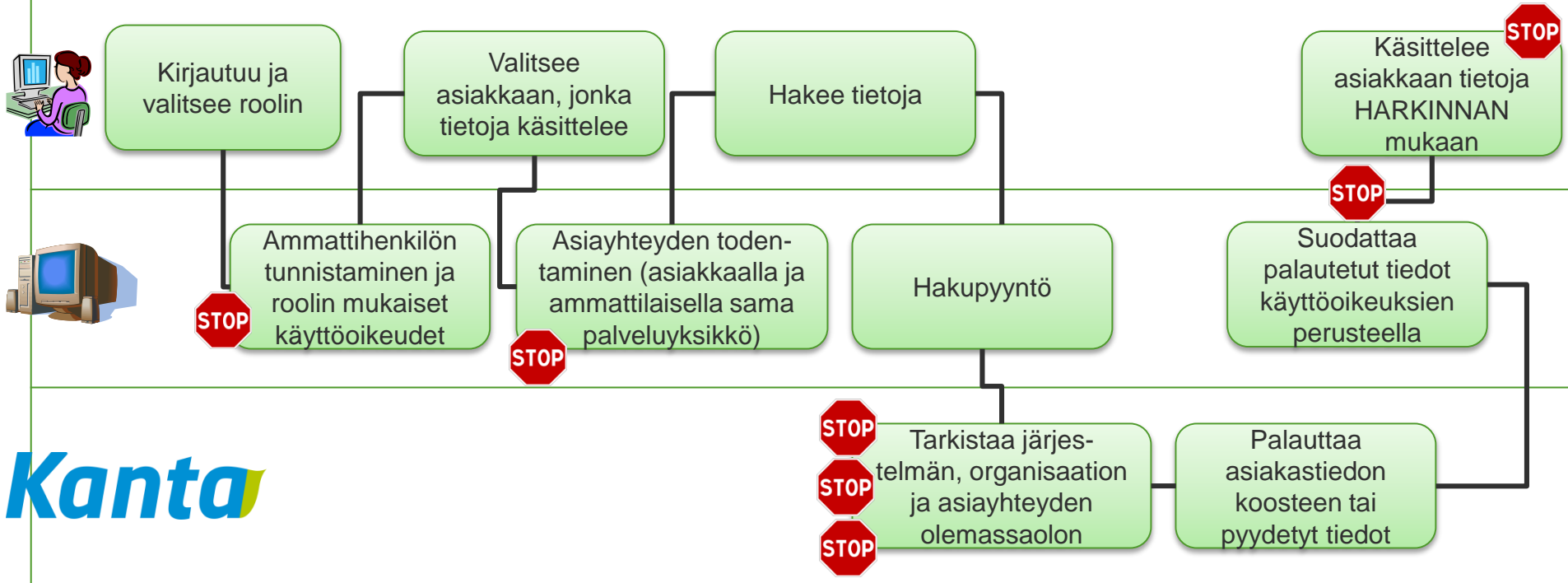
Sosiaalipäivystystä (sp) antavalla työntekijällä on käyttöoikeus kaikissa palvelutehtävissä syntyneisiin asiakastietoihin lukuun ottamatta perheasioiden sovittelua (sp).

Esimerkkejä yksityiskohtaisista perusteista (luonnos)

	Sosiaali- päivystys (sp)	Päihdehuollon sosiaalityö tai -ohjaus (sp)	Lapsiperheiden palvelujen sosiaalityö tai -ohjaus (sp)	
Lapsiperheiden palvelut (pt)	Esi- merkki 1	Esi- merkki 2	Esi- merkki	
Työikäisten palvelut (pt)			Esi- merkki 2	Esi- merkki
lääkäiden palvelut (pt)				
Päihdehuolto (pt)		Esi- merkki 2	Esi- merkki	
Lastensuojelu (pt)				Esi- merkki 2
Vammaispalvelut (pt)		Esi- merkki 2	Esi- merkki	
Perheoikeudelliset palvelut (pt)				Esi- merkki 2
- Perheasioiden sovittelu (sp)		Esi- merkki 2	Esi- merkki	

The diagram illustrates the mapping of various services to three pillars of support. Pillar 1 (Social Guidance) covers all listed services. Pillar 2 (Substance Abuse Social Work) covers the top three services. Pillar 3 (Child Family Services) covers the bottom two services, with a dashed line indicating a connection between the top and bottom boxes in this pillar.

Käytön valvonnan prosessi

Sekä lisäksi aktiivinen käytön seuranta ja käyttö- ja luovutuslokin valvonta.

Ohjeistusta suunnitteilla

- Määräys koskee sosiaalihuollon palvelunantajia, joilla on ensisijainen vastuu oman henkilöstön ohjeistamisesta. **Yleisen tason** valtakunnallinen ohjeistus on kuitenkin tarpeellista ja se on suunnitteilla.
- SosKanta-hankkeen tuotoksena julkaistaan **esimerkki** määräyksen käytännön soveltamisesta pilottiorganisaatiossa.

Asiakasasiakirjat ja niihin liittyvät palvelutehtävät, sosiaalipalvelut ja palveluprosessit (luonnos)

LUONNOS Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat ja niihin liittyvät palvelutehtävät, sosiaalipalvelut ja palveluprosessit				
Asiakirjakokonaisuus	Asiakasasiakirja	Palvelutehtävä	Sosiaalipalvelu	Palveluprosessi
LASTENSUOJELU	Lastensuojelun avohuollon asiakassuunnitelma	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Asiakkuuden suunnittelu
			Sosiaalityö	
	Päätös lastensuojelun avohuollon sijoituksesta	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Päätöksenteko ja palvelun järjestäminen
			Sosiaalipäivystys	
			Sosiaalityö	
	Päätös oikeudesta lastensuojelun jälkihuoltoon	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Päätöksenteko ja palvelun järjestäminen
			Sosiaalipäivystys	
			Sosiaalityö	
	Lastensuojelun jälkihuollon asiakassuunnitelma	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Asiakkuuden suunnittelu
			Sosiaalityö	
	Päätös lapsen kiireellisestä sijoituksesta	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Päätöksenteko ja palvelun järjestäminen
			Sosiaalipäivystys	
			Sosiaalityö	
	Päätös lapsen kiireellisen sijoituksen jatkamisesta	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Päätöksenteko ja palvelun järjestäminen
Sosiaalipäivystys				
Sosiaalityö				
Päätös lapsen kiireellisen sijoituksen lopettamisesta	Lastensuojelu	Sosiaaliohjaus	Päätöksenteko ja palvelun järjestäminen	
		Sosiaalipäivystys		
		Sosiaalityö		

SOSIAALIHUOLLON PALVELUTEHTÄVIEN ASIAKASTIETOJEN KÄYTTÖOIKEUDET TYÖTEHTÄVITTÄIN

Työtehtävä, jonka perusteella käyttöoikeus annetaan	Palvelutehtävä, jonka asiakastietoihin on käyttöoikeus							
	lääkkäiden palvelut	Työikäisten palvelut	Lapsiperheiden palvelut	Lastensuojelu	Päihdehuolto	Vammais- palvelut	Perhe- oikeudelliset palvelut	
Sosiaalipäivystys	0	0	0	0	0	0	0 ⁽¹⁾	⁽¹⁾ Käyttöoikeutta ei ole perheasioiden sovittelun asiakastietoihin.
Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen koordinointi	0	0	0	0 ⁽²⁾	0	0	0 ⁽¹⁾	⁽²⁾ Käyttöoikeutta ei ole lastensuojeluilmoituksen ja lastensuojeluilmoituksen arvioon, jos ilmoituksen kohteena olevalla henkilöllä ei ole lastensuojelusiakkuutta.
Palvelun järjestäminen								⁽³⁾ Käyttöoikeus on lastensuojeluilmoituksen ja lastensuojeluilmoituksen arvioon, jos ilmoituksen kohteena olevalla henkilöllä on voimassaoleva lastensuojelusiakkuus.
<i>lääkkäiden palvelut</i>	0							
<i>Työikäisten palvelut</i>		0						
<i>Lapsiperheiden palvelut</i>			0					
<i>Lastensuojelu</i>				0 ⁽³⁾				
<i>Päihdehuolto</i>					0			
<i>Vammais- palvelut</i>						0		
<i>Perheoikeudelliset palvelut</i>							0 ⁽¹⁾	
Johtaminen								
<i>lääkkäiden palvelut</i>	0							
<i>Työikäisten palvelut</i>		0						
<i>Lapsiperheiden palvelut</i>			0					

Toimeenpanon tuki

OPER tukee ja ohjaa liittymisvalmisteluissa.

Koulutusten suunnittelu
Tarja Kalima

Asiakkuustiimin vetäjä
Minna Angeria

Pohjois-Suomi
Tellervo Alanära
Mikko Keränen

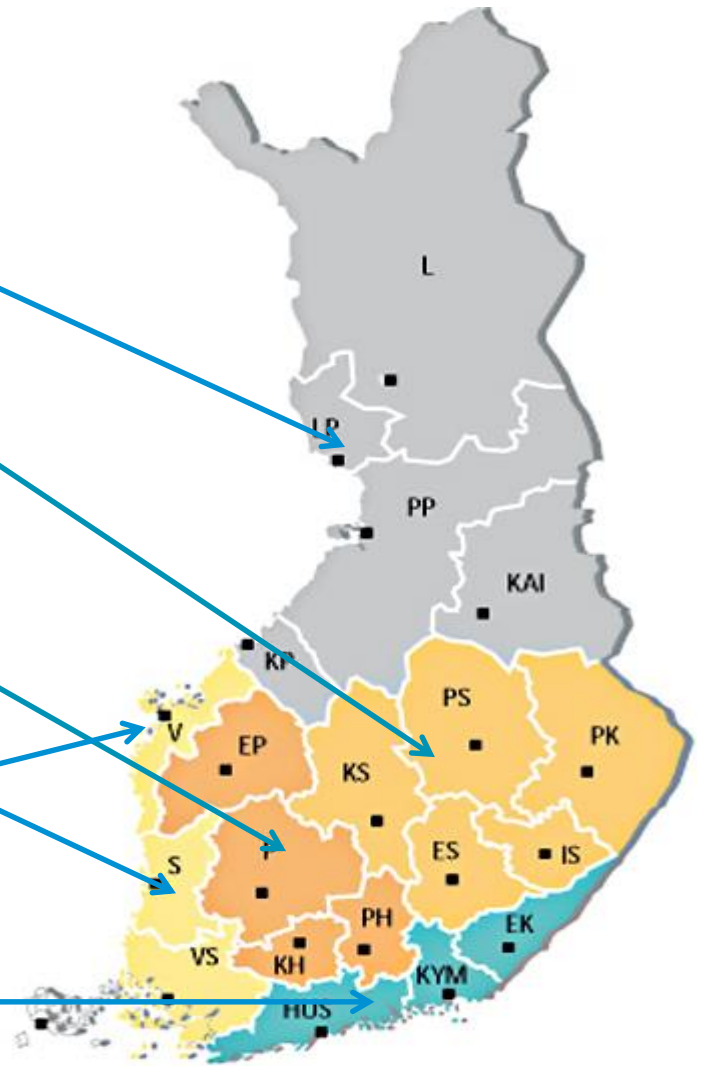
Keski- ja Itä-Suomi
Riitta Häkkinen

Väli-Suomi
Taina Jokinen

Länsi-Suomi
Outi Lehtokari

Etelä-Suomi
Seija Viljamaa

Yksityinen sosiaali- ja terveydenhuolto
Päivi Achte

Pysy ajan tasalla!

Ajantasaista tietoa sosiaalihuollon tiedonhallinnan valtakunnallisesta kehittämisestä suoraan sähköpostiisi

www.thl.fi/sostiedonhallinta

Kysymykset ja kehittämis ehdotukset:

sostiedonhallinta@thl.fi

kantapalvelut@thl.fi

Tilaa uutiskirjeet sähköpostiisi!

[Sostiedonhallinta 6 krt/v](#)

[Kanta-uutiskirje 10 krt/v](#)

